

A kreatin adagolás hatása a fizikai teljesítményre és a regenerációra
serdülő uszonyos úszóknál

Doktori tézisek

Juhász Imre

Testnevelési Egyetem
Sporttudományok Doktori Iskola

Témavezető: Dr. Tihanyi József, rector emeritus, DSc

Hivatalos bírálók: Dr. Nyakas Csaba, professor emeritus, DSc

Dr. Ihász Ferenc, egyetemi tanár, PhD

Budapest

2018

1. Bevezetés

A gyermek, és serdülő sportolók teljesítőképességét, eredményességét tekintve alapvetően meghatározó tényező a helyes, kiegyensúlyozott táplálkozás, mely biztosítja a potenciálisan szükséges tápanyagokat. A táplálkozás élsportolói eredményességben betöltött szerepét a következőképp fogalmazta meg Maughan (2002): *„Ha tehetséges, motivált és jól edzett sportolók versenyeznek, a győzelem és a vereség közti határmezsgye keskeny. Ha mindenben egyenlők, a táplálkozás tehet különbséget győzelem és kudarc között.”* Az optimális sportolói étrendet egyénre szabottan, tervszerűen, tudatosan, a tényleges (megnövekedett) igényeknek, szükségleteknek megfelelően kell összeállítani, és ha szükséges, kiegészíteni, hogy megakadályozzák a hiányosságokat, és/vagy optimalizálják, támogassák a teljesítménynövekedést (Maughan és mtsai 2004).

A nemzetközi adatok azt jelzik, hogy egyre több 18. év alatti fiatal sportoló használ különböző táplálékkiegészítőket teljesítményfokozás céljából (Evans és mtsai 2012). A fiatal sportolók nagy nyomás alatt állnak, az egyre magasabb teljesítményszintek elérése miatt, ezért alternatív eszközöket keresnek ahhoz, hogy céljaikat minél hamarabb elérjék (Calfee és Fadale 2006). A gyermek-, és serdülő sportolók teljesítményfokozás céljából történő étrendkiegészítése, olyan aktuális és lényeges kérdés, melyet a jelen értekezés több aspektusból tárgyal, és jövőbeli vizsgálatát is javasolja, hogy a lehető legpontosabb információkat szolgáltatssa mind a szakembereknek, mind a fogyasztóknak.

A kreatin (Cr) az egyik legtöbbet -, és legalaposabban tanulmányozott sport táplálékkiegészítő. Értekezésem a Cr adagolással, mint ergogén segítséggel foglalkozik, fókuszban a serdülő uszonyos úszók fizikai

teljesítménye (1. vizsgálat), és a túlterhelés következtében kialakuló inkárosodás rehabilitációja áll (2. vizsgálat).

2. Célkitűzések

2.1. Első vizsgálat: Orális kreatin-monohidrát kiegészítés hatása válogatott junior uszonyos úszók anaerob teljesítményére (Juhász és mtsai 2009).

Tanulmányunk célja az volt, hogy megvizsgáljuk a rövid távú, magas dóziszú (4x5g/nap/5 napig) Cr adagolás sorozatos, maximális intenzitású teljesítményre gyakorolt hatását serdülőkorú uszonyos úszóknál.

2.1.1. Hipotézisek (H1-2)

Vizsgálatunkat a következő feltételezéseink tesztelésre terveztük:

H1: A rövid távú, magas dóziszú Cr adagolás hatására jelentősen nő az anaerob teljesítmény a serdülő uszonyos úszóknál.

H2: A rövid távú, magas dóziszú Cr adagolás hatására jelentősen javul a maximális intenzitású, rövid távú, sorozatos úszóteljesítmény a serdülő uszonyos úszóknál.

2.2. Második vizsgálat: A kreatin adagolás támogatja a túlterheléses ínsérülés rehabilitációját serdülő uszonyos úszóknál (Juhász és mtsai 2018).

Tanulmányunk célja volt, hogy megvizsgáljuk az orális Cr adagolás hatását a túlterheléses inkárosodás rehabilitációjára serdülő uszonyos versenyzőknél.

2.2.1. Hipotézisek (H1-4), kérdések

Vizsgálatunkat a következő feltételezéseink tesztelésre terveztük:

H1: Az orális Cr adagolás a túlterhelés következtében kialakuló inkárosodást követő relatív immobilizáció alatt, jelentősen mérsékeli a sérült végtag izomtömeg veszteségét;

H2: Az orális Cr adagolás a túlterhelés következtében kialakuló inkárosodást követő aktív rehabilitáció alatt, jelentősen növeli a sérült végtag izomtömegét, és erőteljesítményét;

H3: Az orális Cr adagolás csökkenti a gyulladással járó fájdalom intenzitását;

H4: Az orális Cr adagolás mindezen támogatások együttes hatására jelentősen csökkenti a sérülés utáni teljes rehabilitációs időt.

3. Módszerek

3.1. Első vizsgálat

3.1.1. Vizsgált személyek

Egészséges, serdülőkorú férfi uszonyos úszók (n=16; életkor: $15,9 \pm 1,6$ /tartomány: 14-19 év; testtömeg: $62,4 \pm 12,8$ /tartomány: 46,4-58,0 kg; testmagasság: $172,4 \pm 8,8$ /tartomány: 155-190 cm). Randomizált módszerrel egy Cr (CR; n = 8) és egy placebo (PL; n = 8) csoportba kerültek.

3.1.2. Vizsgálati protokoll

A vizsgálatot randomizált, placebo-kontrollált, kettős-vak kísérlettel végeztük. A tanulmány igazodik a Helsinki Nyilatkozat (1964) irányelveihez, és a Nemzetközi Sporttáplálkozási Társaság (ISSN) 2007-ben elfogadott állásfoglalásához (Buford és mtsai 2007). A tanulmányt jóváhagyta a Eszterházy Károly Főiskola kutatásetikai bizottsága.

3.1.3. Vizsgálati körülmények

A vizsgálat 2 hetes edzőtábor ideje alatt zajlott. A vizsgálati személyek kétágyas szobákban laktak, az étkezések ideje, és kalóriatartalma ugyanaz volt. Az edzések, a próbák és az úszás teszt ugyanazon vizsgálati helyiségben, medencében, és körülmények között, meghatározott időben zajlottak.

3.1.4. Cr adagolási protokoll

A kísérleti (CR) csoport tagjai kreatin-monohidrát kiegészítésben részesültek. Az adagolási protokoll illeszkedett az ISSN 2007-ben elfogadott ajánlásához (Buford és mtsai 2007). A Cr formula és dózis a következő volt: 100%-os pezsgő CrM formula (Scitec USA Inc., Coral Springs, FL, US) 4x5g Cr/ nap / 5 napig. A kontroll (PL) csoport adagolási formulája dextrózt, aszkorbin-savat, pezsgés-, és ízfokozó adalékanyagot tartalmazott.

3.1.5. Bosco-teszt

A tesztet a Cr kezelés előtt egy nappal (Alapállapot), és a kezelés után egy nappal hajtották végre az alanyok. A teszt előtt, bemelegítésként, 5 perc kerékpár ergométeres gyakorlatot, majd 5 perc stretching gyakorlatot végeztek. Bemelegítés után a vizsgálati személyek a maximális dinamikus erő, az anaerob teljesítmény meghatározására Bosco-tesztet (Bosco és mtsai 1983) teljesítettek, melyben maximális intenzitással, 60s-os folyamatosan ismételt felugrást (countermovement jump; CMJ) kellett teljesíteniük. MuscleLab 4000e készüléket (MuscleLab-Bosco System, Ergotest Technology A.S., Langensund, Norvégia) használtunk a test függőleges útjának méréséhez, amiből a függőleges sebességet és a mechanikai teljesítményt számoltuk.

3.1.6. Felszíni uszonyos úszás

Bemelegítés után az alanyok 50m hosszú medencében, maximális intenzitással, versenykörülmények között 2x100m felszíni uszonyos úszást teljesítettek egybeépített mono-uszony, és légzőcső (sznorkel) segítségével.. Az első 100m után, 4 perc restitúciós fázist követően megismételték a távot. Az úszás időket elektronikusan mértük

3.1.7. Vérvétel és metabolit mérések

Kapilláris vérmintából, fülcimpából a Bosco-teszt előtt, nyugalomban (Ny), közvetlenül a teszt után (Tmax), és a restitúció 5.

percében (R'5) enzimátikus módszerrel, fotometriásan, Lange LP 400 készülékkel (Hach Lange GmbH.-Berlin, Németország) meghatároztuk a laktát szintet (mmol/L).

3.1.8. Szívfrekvencia mérés

Nyugalomban (Nyugalmi), közvetlenül terhelés után (Tmax), és a restitúció 5. percében (R'5) Polar S810i^{TM} készülékkel (Polar Electro Oy., Finnország) 1s-os mintavétellel mértük a szívfrekvenciát (ütés/perc).

3.1.9. Közvetlen szegmentált multi-frekvenciás bioelektromos impedancia analízis (Direct Segmental Multi-Frequency Bioelectrical Impedance Analysis; DSM-BIA)

DSM-BIA módszerrel mértük a Cr adagolás előtt, és után a vizsgált személyek testtömegét (kg) és testösszetételét. A méréshez InBody230 készüléket használtunk (InBody230, Biospace Co., Ltd., Seoul, Korea).

3.2 Második vizsgálat

3.2.1. Vizsgált személyek

A vizsgálat résztvevői sérült, serdülő, férfi és női uszonyos versenyzők (n=18; férfi=10, nő=8; életkor=15,1±1,5, tartomány:12-18 év; testtömeg: 60,8±8,9kg, tartomány: 50,5 – 82,5kg; magasság: 1,71±0,06m, tartomány: 1,59 -1,84m) voltak. A személyeket random csoportbeosztással a kísérleti (CR; n=9, férfi=5, nő=4) vagy a kontrol (PL; n=9, férfi=5, nő=4) csoportba soroltuk. A vizsgált személyek Cr-t (CR) vagy placebót (PL) kaptak a tendinopathia konzervatív kezelésének részeként. A vizsgált személyek biológiai érettségének becslését a leggyakrabban alkalmazott testdimenziók, a testmagasság (TTM) és a testtömeg (TTS), valamint a plasztikus index (PLX) és a decimális életkor (DCK) alapján, a morfológiai életkor (MK) meghatározásával végeztük (Mészáros és mtsai 1990).

3.2.2. Vizsgálati protokoll

A vizsgálatot randomizált, placebo-kontrollált, kettős-vak kísérlettel végeztük. A tanulmány igazodik a Helsinki Nyilatkozat (1964) 2013-ban módosított irányelveihez, és a Nemzetközi Sporttáplálkozási Társaság (ISSN) 2017-ben elfogadott állásfoglalásához (Kreider és mtsai 2017). A tanulmányt jóváhagyta az Eszterházy Károly Főiskola kutatásetikai bizottsága.

3.2.3. Vizsgálati körülmények

A tendinopathia kezelésének akut fázisát a sérült résztvevők az otthonukban végezték el, a szakorvosi előírásokhoz igazodva. A rehabilitációs edzésprogram helyreállítási és fenntartó fázisai önállóan, fizioterapeuta utasításai szerint történtek. A kezelés személyre szabott, hogy megfeleljen a különleges igényeknek. A fizioterápiás gyakorlatokat és módszereket mindkét csoportban azonos módon alkalmaztuk minden személy esetében.

3.2.4. Cr adagolási protokoll

A Cr adagolás meghatározásakor a szakirodalmi referenciákhoz (Kreider és mtsai 2017), és korábbi tanulmányunkhoz igazodtunk. A CR csoport tagjait, arra kértük, hogy az akut fázis 1. napjával kezdődően, az első 5 napban (töltési fázis) 20g / nap 100% -os mikronizált Cr-t (BioTech, Inc., Ft. Lauderdale, FL, US) szedjen. A teljes napi dózist 4x5g-os részre osztottuk. A teljes súly dózisa 12g volt, amely 5g Cr-t, 7g dextrózt és 0,075g aszkorbinsavat tartalmazott. A PL csoport egy dextróz, aszkorbinsav, liszt keveréket fogyasztott, melynek az íze, textúrája, és a megjelenése megegyező volt a CR csoport keverékéhez. A következő 37 napban (szintentartó fázis) 5g/nap Cr illetve placebót fogyasztottak a már ismertetett keverékben, napi egy alkalommal reggeli előtt.

3.2.5. Tendinopathia kezelési terápia

Minden vizsgált személynél szubakut (a tünetek 4-6 hetesek) musculus flexor hallucis longus (FHL) túlterheléses ínkárosodást (tendinopathia) diagnosztizáltak (Mueller-Wohlfahrt és mtsai 2013). A szakorvosi konzultációt követően, a klinikai ajánlásokhoz igazodva (Wilson és Best 2005), a teljes rehabilitációs időszakot 6 hétben határoztuk meg, amelyet 3 fázisra osztottunk (akut, helyreállító és fenntartó fázis). *Akut fázis:* egy kéthetes, relatív immobilizációs periódusból állt, amelynek során a sérült testrészt rugalmas kötéssel rögzítettük, az otthoni pihenés alatt a sérült végtag emelése, jegelése, a járáshoz pedig mankó használata volt előírva. *Helyreállító fázis:* Az akut fázis után 2 hét gyógytorna, az alsó végtagi izomzat mobilizálása, nyújtása és erősítése történt. A fájdalom intenzitásának csökkenéséhez igazodva fokozatos, izometrikus, izotonikus, és izokinetikus gyakorlatokat végeztek az alanyok. *Fenntartó fázis:* Az aktív rehabilitációs utolsó fázis utolsó 2 hete, mely a legfontosabb a maximális teljesítmény helyreállítása és az újrásérülés kockázatának minimalizálása érdekében.

3.2.6. Szegmentális sovány tömeg (Segmental Lean Mass; SLM) mérése

DSM-BIA módszerrel (Bartels és mtsai 2015) mértük immobilizáció előtt, közvetlenül az immobilizáció után, és az azt követő rehabilitációs időszak 2. és 4. hetében a sérült végtag SLM-ét (kg). A méréshez InBody720 (InBody720, Biospace Co., Ltd., Seoul, Korea) készüléket használtunk (1-1000 kHz; $r^2 = 0,99$ a DXA-val (kettős energiájú röntgen abszorpció; Dual-energy X-ray Absorptiometry) (Lim és mtsai 2009).

3.2.7. A talpi hajlítók forgatónyomatékának (Plantar Flexion Torque; PFT) mérése

Egyedi készítésű dinamométerrel mértük a PFT izometrikus csúcsnyomatékát (Mmax; N·m). A PFT-t ülő helyzetben mértük, a csípő- és térdízületek 90° szögben, a bokák semleges pozícióban voltak. A vizsgálati

személyeket szóban arra ösztönöztük, hogy maximális erővel hajtsák végre a boka talpi-hajlítását. Két kísérletet rögzítettünk. A két maximális, 2-4s-os kontrakció között 30s pihenőt adtunk. Ha a relatív különbség a két maximális akaratosan összehúzódás (maximal voluntary contraction; MVC) között 10%-nál nem volt nagyobb, abban az esetben nem volt szükség további mérésre. Amennyiben a különbség nagyobb volt, akkor további vizsgálatokat javasoltunk, amíg két reprodukálható MVC-t kaptunk. A két reprodukálható vizsgálat közül, a maximális értéket használtuk fel az elemzéshez. Maximális nyomatékot számítottunk.

3.2.8. Numerikus értékelő skála (Numeric Rating Scale; NRS; 0-10) a fájdalom értékelésére

A fájdalom intenzitásának értékelésére NRS-t (McCaffery és Beebe, 1993) használtunk 0-10. skálán. 0 = Nincs fájdalom; 1-3 = Enyhe fájdalom; 4-6 = Közepes fájdalom; 7-10 = Súlyos fájdalom. Csapatunk a serdülővel / családdal (ha szükséges) együttműködve meghatározta a fájdalom intenzitásának numerikus értékét.

3.2.9. Vérvétel és metabolit mérések

A kreatin-kináz (CK) értékét a beavatkozás előtt (Alapállapot), majd 24 óránként négy napig mértük. Minden alkalommal, mintavétel előtt, az alanyok 5 percig, nyugalomban ültek. A szérum CK esetében a vért könyökvénából vettük egy 10 ml-es gyűjtőcsöbe Vacutainer készülék segítségével. A vérmintákat szobahőmérsékleten 10 percig hagytuk, majd 15 percig centrifugáltuk. A szérumot elválasztottuk és fagyasztottuk -20°C -on a további analízis céljából. A teljes CK-t két mintában, 25°C -on, Beckman DU 640 spektrofotométerrel (Beckman Instruments, Inc., Fullerton, CA, US) kereskedelmi tesztkészlet használatával (Labtest, Sao Paulo, Brazília) határoztuk meg.

3.3. A kezelés azonosítása és mellékhatása

Mindkét vizsgálatunk tekintetében, a vizsgálati időszak befejeztével megkérdeztük a vizsgált személyeket, hogy tudták-e azonosítani, milyen kezelésben részesültek. Kérdésünkre, nem tudtak különbséget tenni a két formula között, bizonytalanok volt a kezelésben. A vizsgálat teljes időtartama alatt spontán mellékhatások nem jelentkeztek egyetlen személynél sem.

3.4. Statisztikai analízis

Mindkét vizsgálatunk tekintetében, minden statisztikai számítást a mért alapadatokon végeztünk. Minden változó esetében Shapiro-Wilk W-tesztet végeztünk a normalitás vizsgálat érdekében. Valamennyi változó normál eloszlású volt. Fisher egzakt tesztjét használtunk a varianciák homogenitásának összehasonlítására. Kétszemponos varianciaanalízist (ANOVA) alkalmaztunk a mért adatok összehasonlítására. Az ismételt mérésekhez az ANOVA-t használtuk a csoportokon belüli értékek összehasonlítására, valamint a 2. vizsgálat tekintetében, az ismétlődő ANOVA eredmények alapján intraklassz korrelációs együtthatót (ICC), standard mérési hibát (SEM) és minimális különbséget (MD) számítottunk a CR és PL csoportnál, hogy ellenőrizzük az eljárás megbízhatóságát (Weir 2005, Vincent és Weir 2012). Tukey HSD poszt-hoc elemzést végeztünk a csoportok esetében, amikor az ANOVA szignifikáns különbséget mutatott. Statisztika 7.0, majd a 2. vizsgálatnál 12.6 (StatSoft Inc., Tulsa, US) szoftvert használtunk a statisztikai elemzéshez. A táblázatok, ábrák és szövegek összes adatát átlag ($\pm$ SD) képlettel jelenítettük meg. A $p < 0,05$ értéket szignifikánsnak tekintettük és a szövegben jeleztük.

4. Eredmények

4.1. Első vizsgálat

4.1.1. Bosco-teszt

A kezelés után, a 60s-ra számított átlag mechanikai teljesítményben (P; kW) szignifikáns ($p < 0,002$), 20%-os teljesítménynövekedést tapasztaltunk a CR csoportnál, míg a PL csoportnál nem történt változás. A két csoport között szignifikáns különbséget találtunk a kezelés után (a csoportok közötti interakció vizsgálatára 2X2 ANOVAt alkalmaztunk; $df_{(between,within)}=1,14$; $F=16,2$; $p < 0,001$). Az első, második, harmadik és negyedik 15 másodpercre számított átlag mechanikai teljesítmény mindkét csoportban fokozatosan csökkent a kezelés előtt és után. A CR csoportban az első 15s-ban bekövetkezett szignifikáns, 16,5%-os ($1/15s$; $p < 0,006$), és a második 15s-ban létrejött szignifikáns, 24,1%-os ($2/15s$; $p < 0,008$) növekedés után, a 31-60s-ig terjedő időintervallumban, szintén szignifikáns, 18,8% és 22,4%-os teljesítménynövekedést tapasztaltunk ($3/15s$, $p < 0,023$; $4/15s$, $p < 0,003$) a Cr kezelés után. A két csoport között a 4x15s-os részidőkre számított mechanikai teljesítményben is szignifikáns különbséget találtunk a kezelés után ($p < 0,000$).

4.1.2. Felszíni uszonyos úszás

A CR csoportnál a kezelés előtti és utáni úszás idő átlagait külön-külön összehasonlítva, szignifikáns különbséget találtunk. Az első 100m-t 3,7%-kal (-1,83s; $p < 0,034$), a második 100m-t 3,8%-kal (-1,86s; $p < 0,026$) rövidebb idő alatt teljesítette. Ezzel szemben a PL csoport úszás ideje nem változott lényegesen kezelés előtti és utáni összevetésben. A két csoport között, mind az első-, mind a második 100m úszásidejében szignifikáns különbséget találtunk a kezelés után ($1/100m$, $p < 0,000$; $2/100m$, $p < 0,000$).

4.1.3 Vér laktátszint

Az 5 napos kiegészítést követően, a CR csoportnál szignifikánsan alacsonyabb volt a laktát szint emelkedés a nyugalmi értékhez képest (Tmax:-17%; $p < 0,042$ és R'⁵:-19%; $p < 0,0002$), a teljesítmény javulása mellett. PL csoportban nem találtunk szignifikáns csökkenést a vér laktát koncentrációban a nyugalmi értékhez viszonyítva. A két csoport között nem volt statisztikailag kimutatható, szignifikáns különbség a kezelés után ($p < 0,064$).

4.1.4 Szívfrekvencia

A Bosco-teszt előtt és után mért szívfrekvencia (ütés/perc) értékek nem változtak Cr kezelés hatására. Nem találtunk statisztikailag kimutatható, szignifikáns különbséget sem a csoportokon belül, sem a két csoport között a kezelés után ($p < 0,88$).

4.1.5 Testtömeg

CR csoportnál szignifikáns, 1,7%-os (+ 1,05kg; $p < 0,007$) testtömeg növekedés jelentkezett, ugyanakkor a PL csoportban szignifikáns, 0,6%-os (- 0,37kg; $p < 0,037$) csökkenést tapasztaltunk a kezelés után. A két csoport között szignifikáns különbséget találtunk a kezelés után ($p < 0,000$).

4.2. Második vizsgálat

4.2.1. Szegmentális sovány tömeg (SLM)

A sérült láb kététes relatív immobilizációja után (R2) az SLM (kg) szignifikánsan csökkent ($p < 0,01$) mindkét csoportban. Az SLM $5,6 \pm 0,5\%$ -kal ($-0,43 \pm 0,05$ kg) csökkent CR csoportban, míg a PL csoportnál szignifikánsan magasabb, $8,9 \pm 0,9\%$ -os ($-0,65 \pm 0,09$ kg) csökkenést

tapasztaltunk. Az aktív rehabilitációs program következő négy hete mindkét csoportban növelte a sérült láb SLM-jét (R4). A négyhetes aktív rehabilitációs időszakban a CR csoportban szignifikáns $5,5 \pm 0,6\%$ -os növekedést ($+0,4 \pm 0,04$ kg; $p < 0,01$), valamint szignifikáns, de alacsonyabb $3,8 \pm 0,8\%$ -os növekedést tapasztaltunk a PL csoportban ($+0,25 \pm 0,06$ kg; $p < 0,01$), az immobilizációt követő (R2) értékekhez képest. Az aktív rehabilitáció 4 hetes periódusát követően (R6) az SLM szignifikánsan különbözött a kiindulási értéktől ($-0,4 \pm 0,04$ kg; $p < 0,01$) a PL csoportban. Ezzel szemben a CR csoport elérte az alapállapotot. A két csoport között, a kezelés után szignifikáns különbséget találtunk mind a relatív immobilizáció után (R2), mind az aktív rehabilitáció második (R4) és negyedik (R6) hete után ($p < 0,00$).

4.2.2. A talpi hajlítók forgatónyomatéka (PFT)

A PFT (Mmax; N·m) értékek nem voltak mérhetőek immobilizálás előtt. A CR csoportban szignifikáns növekedés volt megfigyelhető (R4 $10,4 \pm 2,9\%$, $p < 0,01$; R6 $16,8 \pm 1,7\%$, $p < 0,01$), míg a PL csoportban szintén szignifikáns, de alacsonyabb növekedést tapasztaltunk (R4 $7,1 \pm 2,3\%$, $p < 0,01$; R6 $14,7 \pm 2,3\%$, $p < 0,01$) az aktív rehabilitáció után (9. ábra). A PFT százalékos változása szignifikánsan különbözött a kezeléseket követően a vizsgálati csoportok között (CR vs PL; R2-R6; $28,8 \pm 3,1\%$ vs. $22,8 \pm 2,8\%$; $p < 0,01$). Jelentős különbség volt a PFT-ben a két csoport között a kéthetes relatív immobilizáció, majd a négy hetes aktív rehabilitáció után (CR vs PL; R2 = $103,2 \pm 10,8$ vs. $95,9 \pm 5,5$; $p < 0,05$; R4 = $113,8 \pm 11,1$ vs. $102,7 \pm 4,6$; $p < 0,01$; R6 = $132,8 \pm 12,4$ vs. $117,7 \pm 5,2$; $p < 0,01$).

4.2.3. Numerikus értékelő skála (NRS)

A fájdalomintenzitást egy 0-10-ig terjedő skálán (NRS) mértük az immobilizáció előtt (Alapállapot) és a rehabilitáció akut (R2), helyreállítási (R4) és fenntartó (R6) fázisai után. A fájdalomintenzitás szignifikánsan

alacsonyabb volt két héttel a relatív immobilizációt követően (Alapállapot-R2; $64,4 \pm 9,6\%$ -kal csökkent; $p < 0,01$), majd az aktív rehabilitáció helyreállítási fázisa (Alapállapot-R4; $93,1 \pm 8,2\%$ -kal csökkent, $p < 0,01$), és a fenntartási fázisa (Alapállapot-R6; $98,4 \pm 4,8\%$ -kal csökkent; $p < 0,01$) után, a CR csoportban. A PL csoport eredménye ugyanolyan volt, de a fájdalom intenzitásának csökkenése lassabb tendenciát mutatott a kísérleti időszakokban (Alapállapot-R2; $57,7 \pm 9,4\%$ -kal; Alapállapot-R4 $72,4 \pm 8\%$ -kal; Alapállapot-R6 $88,8 \pm 9,6\%$ -kal csökkent; $p < 0,01$). A százalékos változásban szignifikáns különbség volt a csoportok között az aktív rehabilitáció során ($p < 0,001$). Az aktív rehabilitáció során a PL csoporttal szemben, a CR csoportban jelentősen gyorsabb csökkenést tapasztaltunk (CR vs PL; R2-R6, $94,4 \pm 16,7\%$ vs. $75 \pm 20,4\%$; $p < 0,02$).

4.2.4. Kreatin-kináz (CK)

A CR csoportban a CK szignifikánsan ($p < 0,01$) $3,2 \pm 1,7\%$ -kal emelkedett az első 24 óra alatt, majd szignifikánsan ($p < 0,01$) $10,1 \pm 7,1\%$ -kal csökkent a következő három napban. A PL csoportban a CK az első két napon szignifikánsan ($p < 0,01$) $12,9 \pm 5,3\%$ -kal emelkedett, majd jelentősen ($p < 0,00$) $9,3 \pm 3,1\%$ -kal csökkent a következő két nap során. A vizsgálat kezdete után 48 órával szignifikáns relatív különbséget találtunk a kísérleti csoportok között (CR vs PL; 24-48 óra, $-0,1 \pm 1,7\%$ vs. $6,0 \pm 3,1\%$; $p < 0,01$). Nem figyeltünk meg szignifikáns különbséget a CK (U / L) szintben a két csoport között a kezelés megkezdése előtt (CR vs PL; Alapállapot = $444,2 \pm 184,3$ vs. $428,9 \pm 146,8$), valamint 24 ($456,4 \pm 184,7$ vs. $453,8 \pm 149,9$), 72 ($445,7 \pm 181,3$ vs. $464,8 \pm 155,3$), és 96 órával ($410,3 \pm 192,2$ vs. $437,0 \pm 149,3$) a kezelés kezdete után ($p < 0,08$).

5. Következtetések

Az első vizsgálatunk eredményeit a szakirodalmi adatok tükrében vizsgálva, következtetésként azt mondjuk, hogy 5 napos, napi 20g Cr adagolás hatására lényegesen növekszik az anaerob teljesítmény, jelentősen javul a maximális intenzitású sprint úszásidő, az élvonalbeli, serdülő uszonyos úszók szervezete fokozottan és gazdaságosabban tud működni.

A második vizsgálatunk eredményeinek megvitatása után, következtetésként azt mondjuk, hogy az orális Cr adagolással kombinált terápiás stratégia hatékonyan támogatja a serdülőkorú uszonyos úszók túlterheléses inkárosodásának rehabilitációját.

Ha megfelelő óvintézkedéseket és felügyeletet biztosítunk, a Cr adagolás gyermek-, és serdülő sportolóknál is elfogadható, kiegészítheti és támogathatja felkészülésüket, javíthatja a képzési alkalmazkodást, és csökkentheti a sérülések kockázatát. A legfrissebb ISSN állásfoglaláshoz igazodva, azt javasoljuk, hogy a Cr-t azok a 18. év alatti sportolók használják, akik komoly, magas szintű, felügyelt képzésben vesznek részt, továbbá kiegyensúlyozott étrendet fogyasztanak, ismerik és betartják a Cr ajánlott adagolását. Eredményeink közvetlenül felhasználhatók a hazai serdülő uszonyos úszóink teljesítmény optimalizálása, és az eredményesség további javítása érdekében.

Úgy gondoljuk, hogy a Cr adagolás alkalmazása az intenzív edzésben részesülő, esetlegesen túlterhelt fiatal sportolók optimális, egyénre szabott, sportágspecifikus táplálkozási stratégiájának a része lehet, aktívan

támogatva, kiegészítve a regeneráció, és a rehabilitáció során alkalmazott konzervatív módszereket, terápiákat.

6. Saját publikációk jegyzéke

Az értekezés témájában megjelent eredeti közlemények

Juhász I, Györe I, Csende Z, Racz L, Tihanyi J. (2009) Creatine supplementation improves the anaerobic performance of elite junior fin swimmers. *Acta Physiol Hun*, 96: 325-36.

Juhász I, Kopkane Plachy J, Hajdu P, Szalay G, Kopper B, Tihanyi J. (2018) Creatine Supplementation Supports the Rehabilitation of Adolescent Fin Swimmers in Tendon Overuse Injury Cases. *J Sports Sci Med*, 17: 279-88.

Egyéb – nem az értekezés témájában megjelent – eredeti közlemények

Juhász I. (2000) A magyarországi élsport és a dopping kapcsolata. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 3-4: 13-7.

Tihanyi J, Juhász I. (2002) Kreatin és a fizikai teljesítőképesség. *Magyar Edző: Módszertani és Továbbképző Folyóirat*, 2: 11-16.

Juhász I, Tihanyi J, Györe I. (2006) Orális kreatin bevitel hatása az állóképességre és a testösszetételre. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 33: 97-107.

Juhász I, Tihanyi J, Györe I. (2006) Orális kreatin-monohidrát kiegészítés hatása válogatott uszonyos úszók anaerob teljesítményére. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 33:108-118.

Juhász I, Szalay G. (2007) Sporttáborok terhelésének összehasonlító vizsgálata a szívfrekvencia alapján. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 34: 47-55.

Müller A, Széles-Kovács Gy, Seres J, Bocz Á, Hajdú P, Sütő L, Szalay G, Szabó B, Juhász I. (2007) A sporttáborok szerepe az Eszterházy Károly Főiskolán. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 34: 105-17.

Müller A, Juhász I, Széles-Kovács Gy, Bocz Á, Hajdú P, Sütő L, Szalay G, Szabó B, Seres J. (2008) A sporttáborok pedagógiai és módszertani aspektusai. In: Bendiner N, Bognár J. (szerk.) VI. Országos Sporttudományi Kongresszus I. Magyar Sporttudományi Társaság, Bp, 2008: 227-31.

Hajdu P, Bocz Á, Hidvégi P, Juhász I, Szalay G. (2009) A sítábor megítélése az Eszterházy Károly Főiskola testnevelő-edző és sportszervező alapszakos hallgatói körében. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 36: 21-31.

Szalay G, Juhász I, Bocz Á. (2010) Étkezési szokások az Eszterházy Károly Főiskola Sport szakterületen tanuló hallgatói körében. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 37: 115-29.

Szalay G, Bocz Á, Juhász I. (2010) Egri vízilabdázó és főiskolai hallgató férfiak testalkatának összehasonlító vizsgálata. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*, 37: 131-39.

Müller A, Bíró M, Hidvégi P, Váczi P, Kopkáné Plachy J, Juhász I, Hajdú P, Seres J. (2013) Fitness trendek a rekreációban. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport*; 40: 25-34.

Juhász I. (2015) Football. In: Bíró M. (szerk.) *Ball games: handball, football, volleyball, basketball*. EKC Líceum Press, Eger: 38-64.

Juhász I, Kopkáné Plachy J, Kiszela K, Bíró M, Müller A, Révész L. (2015) Időskorúak rekreációs fizikai aktivitásának hatása a kardiorespiratorikus rendszerre. Magyar Sporttudományi Szemle, 16: 4-8.

Kopkáné Plachy J, Juhász I, Bíró M, Fodor É, Révész L. (2015) Egerben élő nyugdíjasok egészségi állapotának és testedzési szokásainak vizsgálata. Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport, 42: 27-36.

Bíró M, Herpainé Lako J, Juhász I, Müller A, Váczi P. (2015) Games and activities. Bíró M. (szerk.) EKC Líceum Press, Eger: 44.